

הפרשה נוספת לחובות מסופקים

מבוא

1. לאור הפסדי האשראי הצפויים בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים, נדרשים התאגידים הבנקאיים לבצע הפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי (ההפרשה הקבוצתית), כאמור בהוראות הדיווח לציבור. יחד עם זאת, כאמור בהוראות הדיווח לציבור, על התאגידים הבנקאיים לוודא כי סכום יתרת ההפרשה הקבוצתית לא יפחת מסכום יתרת ההפרשה הכללית, הנוספת, והמיוחדת לחובות מסופקים, בהתאם למפורט בהוראה זו.

הגדרות

2. "ארצות פחות מפותחות" - ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי בקבוצת הכנסה נמוכה (Low income) או בינונית (Upper/Lower middle income). ניתן למצוא את סיווג הארצות לקבוצת הכנסה באתר האינטרנט של הבנק העולמי¹;

"ענף" - לפי הגדרת ענפי המשק בנספח ב' להוראה זו, המבוססת על הרשימה שבהוראה מספר 831 בקובץ "הוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים".

מאפייני סיכון

3. לצורך הוראה זו מוגדרים מאפייני הסיכון של תיק החבות, כדלקמן:

(א) חובת קבלת דוח כספי

חבות חריגה בתחום זה - כהגדרתה בסעיף 3(ג) בנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311, בנושא "ניהול סיכון אשראי" (להלן - "הנספח להוראה מספר 311"). לעניין זה, ניתן להפחית מהחבות את סכומי הניכויים לפי סעיף 5 להוראת ניהול בנקאי מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים" (להלן - "הוראה מספר 313").

(ב) חבויות של אנשים קשורים

חבות חריגה בתחום זה הינה כל חבות (על בסיס מאוחד) החורגת מהמגבלות על חבויות של אנשים קשורים (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 312, להלן - "הוראה מספר 312") ושלא הותרה לפי אישור ספציפי.

(ג) ריכוזיות חבות לפי לווה או קבוצת לווים

כל חריגה מהמגבלות על חבות לתאגיד הבנקאי של לווה, של קבוצת לווים או של קבוצת לווים נשלטת (הוראה מספר 313) תיחשב חבות חריגה לעניין הוראה זו, גם אם הותרה לפי הוראות המעבר או לפי אישור המפקח. אולם אם לווה מסוים חורג הן כלווה והן כקבוצת לווים או כקבוצת לווים נשלטת לא תיחשב החריגה פעמיים.

¹ <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/CLASS.XLS>

(ד) ריכוזיות חבויות ענפית

(1) כאשר סך כל החבויות של ענף מסוים לתאגיד בנקאי (על בסיס לא מאוחד), עולה על 20% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי, ייחשב עודף זה כחבות חריגה לצורך הוראה זו. לענין זה, "חבות" - כמשמעותה בהוראה מספר 313, למעט השקעות במניות, למעט סך כל ההתחייבויות (לרבות מותנות) של התאגיד הבנקאי למתן אשראי או להוצאת ערבות ולמעט ערבויות שנתן הלווה לצד שלישי להבטחת אשראי שקיבל הצד השלישי מהתאגיד הבנקאי.

(א1) על אף האמור, 70% מסכומי ערבויות בנקאיות למשתכן שניתנו על פי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה - 1974 (להלן - "ערבויות מכר"), ואשר כנגדן רכש התאגיד הבנקאי הגנת אשראי הכשירה למטרות הפחתת סיכון אשראי כאמור בהוראה 203, יסווגו בהתאם לענף הפעילות של ספק ההגנה.

(ב1) לצורך חישוב חבות חריגה בענף בינוי ונדל"ן:

(א) על אף האמור בסעיף 3(ד)1, רשאי התאגיד הבנקאי לבחור, בכל מועד דיווח, באפשרות לפיה עודף חבות יחשב כחבות חריגה לצורך הוראה זו, בהתקיים אחד מהתנאים להלן (לפי הגבוה שבהם):

1) סך "חבויות, בינוי נדל"ן ותעשייה ומסחר של מוצרי בנייה" (ענף 11 ברשימת ענפי המשק בנספח ב' להוראה זו) (על בסיס לא מאוחד) העולה על 22% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי.

2) סך החבות כאמור בסעיף א' לעיל (בניכוי ענף 42 "עבודות הנדסה אזרחיות" בסיווג האחיד של ענפי הכלכלה, 2011) העולה על 18% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי (על בסיס לא מאוחד).

(ב) בחר תאגיד בנקאי לפעול לפי סעיף זה, חישוב החבות החריגה לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנוספת ייקבע לפי סכום החריגה ביחס לשיעורים המנויים בסעיף קטן א' לעיל.

(2) לצורך מאפיין סיכון זה:

(א) סכום רכיבי החבות עליהם חלה ערבות המדינה במסגרת עידוד הבנייה למגורים, ישוקלל בשיעור של 65%. שקלול זה יותר רק לאחר שהתאגיד הבנקאי וידא את קיום תנאי כתב ערבות המדינה. לענין זה, "ערבות המדינה" - ערבות המדינה למימון בניה למגורים לפי אישור ועדת הכספים של הכנסת במתכונת ערבות המדינה שאושרה בימים 21.6.94, 16.1.96 ו-18.12.1997.

(ב) ערבות בנקאית למשתכן שניתנה על פי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה - 1974 (להלן - "ערבות מכר"), תשוקלל בהתאם לשיעורים הקבועים בסעיף (3) להגדרת "חבות" בהוראה מספר 313.

(3) בבנק למשכנתאות, ריכוזיות חבויות ענפית תחושב ביחס לס"כ חבויות הציבור בתוספת 20% מן האשראי לציבור שאינו על אחריות הבנק (היינו, למכנה יתווספו 20% כאמור).

(4) לצורך חישוב ריכוזיות חבויות ענפית יותרו ניכויים אלה :

(א) תאגיד בנקאי שלו "עודף יחס הון מזערי", יהא רשאי לנכות מן החבות החריגה סכום בהיקף של עד פי שניים מעודף ההון, ובלבד שלקבוצה הבנקאית אליה הוא משתייך עודף יחס הון מזערי ושניכוי העודף האמור, ייעשה בכל תאגיד, לפי היחס שבין הונו של התאגיד לבין הון הקבוצה.

לצורך קביעת הניכוי המותר לחברת האם, ינכו מהונה, גם השקעות בחברות הבנות העוסקות במתן אשראי שאוחדו בדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי ואם לחברות הבנות אין עודף יחס הון כאמור, רשאית החברה האם לנכות את מלוא הסכום.

לעניין פסקה זו :

"יחס הון מזערי" - כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא "מבוא, תחולה וחישוב דרישות";

"עודף יחס הון מזערי" - יחס ההון הקיים בפועל בתאגיד בנקאי, בניכוי 12 נקודות אחוז, ובתאגיד בנקאי שהמפקח קבע לו יחס הון מזערי נדרש גבוה מ- 12%, יבוא במקום 12 נקודות אחוז כאמור, יחס ההון המזערי שקבע לו המפקח בתוספת 2 נקודות אחוז.

(ב) תאגיד בנקאי רשאי לנכות מהחבות הענפית, סכומים שניתן להפחיתם כאמור בסעיף 5 להוראה מספר 313, ובלבד שניכוי כאמור כנגד ערבויות מכר, ייעשה לפני שקלול ערבויות המכר האמור בסעיף 3(ד)(2)ב). הניכוי יתבצע מהמונה בלבד.

(ג) תאגיד בנקאי רשאי לנכות מהחבות של ענף הבינוי את הסכום המהוון של השכירות בגין נדל"ן מניב שמושכר לבנק או לממשלת ישראל, ובלבד :

(1) שסכום השכירות האמור משועבד לתאגיד הבנקאי ושניתן להיפרע ממנו אם אין הלקוח עומד בתנאי החבות;

(2) שקיימת התחייבות בלתי חוזרת של השוכר לשלם את דמי השכירות במישרין לתאגיד הבנקאי;

(3) שלא ניתן להפסיק את השכירות לפני תום תקופת השכירות.

(ד) תאגיד בנקאי רשאי לנכות מהחבויות של ענף הבינוי, חבויות לתאגיד הבנקאי, של חברה שאינה עוסקת בבניה בישראל, המיועדות לרכישת נדל"ן מחוץ לישראל (לעניין זה, "ישראל" - לרבות יהודה, שומרון וחבל עזה).

- (ה) **סיכון אשראי בסיווג שלילי וסיכון אשראי בהשגחה מיוחדת**
- סיכון אשראי המסווג בסיווג שלילי או בהשגחה מיוחדת, כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור, יחשב כחבות חריגה לצורך הוראה זו, למעט:
- (1) בוטל;
 - (2) בוטל;
 - (3) בוטל;
 - (4) בוטל;
 - (5) חבות המכוסה בביטחונות מהסוגים המפורטים בסעיף 5 להוראה מספר 313 ;
 - (6) הלוואות לדיור בבנקים למשכנתאות, לגביהן נעשית הפרשה לחובות מסופקים על בסיס עומק הפיגור בתשלומי הלווים.

- (ו) **חבויות של ארצות פחות מפותחות**
- ההפרש בין שווי החבויות של לוויים מארצות פחות מפותחות, כפי שרשום בספרי התאגיד הבנקאי, לבין שוויין בשוק הפיננסי הבינלאומי, ייחשב כחבות חריגה לצורך הוראה זו.
- על אף האמור לעיל, הפרש כאמור לא ייחשב כחבות חריגה אם ההלוואה ניתנה כהשתתפות במסגרת אשראי שמרכזו ה- International Finance Corporation (Washington), או ה- Inter - American Investment Corporation (Washington). לעניין פסקה זו, "חבות" - כמשמעותה בהוראה מספר 313, לרבות חבות של מדינה ושל בנק.

- (ז) **ריכוזיות לפי עומק פיגור**
- חבות חריגה בתחום זה, הינה כאשר יתרת ההלוואות לדיור, שבגינן נעשתה הפרשה לפי עומק הפיגור (בניכוי ההפרשה), עולה על 1.5% מסך כל יתרות ההלוואות לדיור. המונחים בסעיף קטן זה, נגזרים מהנספח להוראה מספר 314 בנושא "חובות בעייתיים בהלוואות לדיור".

- (ח) **מימון רכישת אמצעי שליטה בתאגידים**
- חבות חריגה בתחום זה הינה כל חבות (על בסיס לא מאוחד) החורגת מהמגבלות המפורטות בסעיף 4 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 "בנושא מימון רכישת אמצעי שליטה בתאגידים" (להלן - "הוראה מספר 323").

חישוב ההפרשה הנוספת

4. (א) ההפרשה הנוספת לפי הוראה זו תחושב כשיעור מהחבות החריגה לפי מאפייני סיכון שונים כמפורט לעיל. בנספח א' להוראה זו מפורטים השיעורים של ההפרשה הנוספת.
- (ב) בגין חבות חריגה חייב התאגיד הבנקאי ליצור הפרשה נוספת במלוא השיעור הנדרש, ברבעון שבו התהוותה החריגה.
- (ג) חישוב ההפרשה הנוספת בגין מאפייני הסיכון השונים, למעט ריכוזיות אשראי ענפית, ריכוזיות לפי עומק הפיגור ומימון רכישת אמצעי שליטה בתאגידים, ייערך לפי כל לווה בנפרד. אם תוקטן החריגה בגין אותו לווה או בגין ענף, תוקטן ההפרשה בגינם.

- (ד) אם אצל לווה מסוים יש חריגות במאפייני סיכון שונים יחוברו התוספות להפרשה לפי המאפיינים השונים, אולם הסכום של ס"כ ההפרשה הנוספת בגין אותו לווה לא יעלה על 10% מהחבות החריגה הגבוהה ביותר.
- (ה) לגבי חבות שבגין מאפיין סיכון מסוים שלה הופרשה הפרשה נוספת, אין צורך להפריש שוב בגין אותו מאפיין סיכון; אין להפריש הפרשה נוספת בגין חלקים של חבות אשר נמחקו חשבונאית או הופרשו פרטנית; אין להפריש הפרשה נוספת בגין חלקים של חבות הנובעים מריבית שבוטלה או לא נצברה.
- (ו) בוטל.

תחולה

5. הוראה זו חלה על חביונות במשרדי התאגיד הבנקאי בישראל בלבד.

הפרשה כללית

6. התאגידיים הבנקאיים ימשיכו לקיים את יתרת ההפרשה הכללית שנצטברה לפי ההוראות הקודמות, בסכום שאינו עולה על 1% מס"כ חביונות הלקוחות ליום 31.12.91 כשהיתרה תתואם לאינפלציה. מיום 1.1.05 ואילך אין להתאים לאינפלציה את יתרת ההפרשה הכללית.

דיווח

7. תאגיד בנקאי שהפריש הפרשה נוספת לפי הוראה זו, ידווח על כך לפיקוח על הבנקים, אחת לרבעון, תוך פירוט מרכיבי ההפרשה הנוספת, לפי מתכונת הדיווח של הוראה מספר 809 בהוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים.

נספח א'

שיעורים לחישוב ההפרשה לפי מאפייני סיכון

(סעיף 4(א))

<u>שיעור לחישוב ההפרשה הנוספת מהחבות החרیגה</u>	<u>הגדרת חבות חריגה</u>	<u>מאפיין הסיכון</u>
	העדר דוח כספי (כמתחייב מהנספח להוראה מספר (311)	1. חובת קבלת דוח כספי
2%	ריצפת חבות לפי הנספח להוראה מספר 311 עד פי 5 מרצפה זו	א.
3%	תוספת בין פי 5 לפי 10 מרצפה זו	ב.
4%	תוספת מעל פי 10 מרצפה זו	ג.
	ההפרשה הכוללת היא סך ההפרשות בכל מדרגה.	
	חבויות אנשים קשורים (לפי הוראה מספר 312)	2. חבויות אנשים קשורים
6%	חריגה ממגבלות של מרכיב בקבוצה ²	א.
6%	חריגה ממגבלות של כלל אנשים קשורים	ב.
	חבות לווה/קבוצת לווים (לפי הוראה מס' 313)	3. ריכוזיות חבות לפי לווה/קבוצת לווים
	לווה מעל 15% מההון ³	א.
	קבוצת לווים מעל 25% מההון ⁴	ב.
	קבוצת לווים נשלטת מעל 50% מההון ⁵	ג.
	קבוצת הלווים הגדולים כאמור בסעיף 4(ה) להוראה מספר 313 : מעל 120% מההון	ד.
	חבויות של ענף מסוים (לפי נספח ב') :	4. ריכוזיות חבויות ענפית
	<u>אחוז מס"כ חבויות הציבור</u>	
3%	מעל 20% ועד 25%	א.
4%	מעל 25% ועד 30%	ב.
8%	מעל 30%	ג.
	ההפרשה הכוללת היא סך ההפרשות בכל מדרגה.	

² לא תיעשה הפרשה בגין אותו איש קשור פעמיים, פעם כמרכיב בקבוצה ובפעם הנוספת כחלק מכלל האנשים הקשורים.

³ לא תיעשה הפרשה בגין אותו לווה פעמיים, פעם כלווה ובפעם נוספת כחלק מקבוצת לווים או מקבוצת לווים נשלטת.

שיעור לחישוב ההפרשה
הנוספת מהחבות החרیגה

הגדרת חבות חריגה

מאפיין הסיכון

		סיכון אשראי בסיווג שלילי ובהשגחה מיוחדת	
	הוראות הדיווח לציבור		
		5. סיכון אשראי בסיווג שלילי ובהשגחה מיוחדת	
1%		א. סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת	
2%		ב. סיכון אשראי נחות	
		ג. בוטל	
4%		ד. סיכון אשראי פגום	
100%	ההפרש שבין שווי החבות בספרי הבנק לבין שווייה בשוק פיננסי בינלאומי.	6. חבויות של LDC	
4%	יתרת ההלוואות לדיור שבגינן הופרשה הפרשה ספציפית מזערית לפי עומק הפיגור, העולה על 1.5% מס"כ ההלוואות לדיור	7. ריכוזיות לפי עומק פיגור	
		8. מימון רכישת אמצעי שליטה בתאגידים (לפי הוראה מספר 323)	
4%		א. חריגה ממגבלה על רכישת אמצעי שליטה בכלל התאגידים	
4%		ב. חריגה ממגבלה על רכישת אמצעי שליטה בתאגידים בנקאיים	

נספח ב'

רשימת ענפי המשק

(סעיף 3(ד))

שם הענף

1. חקלאות
2. כרייה וחציבה
3. תעשיית מכונות, ציוד חשמלי ואלקטרוני
4. תעשיית מתכת ומוצריה
5. תעשיית גומי ופלסטיק
6. תעשייה כימית
7. תעשיית מוצרי נפט
8. תעשיית תרופות
9. תעשיית מזון, משקאות וטבק
10. תעשייה ומסחר ביהלומים
11. בינוי, נדל"ן ותעשייה ומסחר של מוצרים אל-מתכתיים בנייה
12. חשמל- אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
13. מים- אספקת מים; שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור.
14. מסחר (למעט מסחר ביהלומים ובמוצרי בנייה)
15. בתי מלון, שירותי אירוח ואוכל
16. תחבורה ואחסנה דואר ובלדרות
17. מידע ותקשורת
18. שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
19. שירותים עסקיים אחרים
20. שירותים ציבוריים וקהילתיים

עדכונים

תאריך	פרטים	גרסה	חוזר 06 מס'
9/3/86	חוזר מקורי		1244
22/1/89	עדכון		1392
6/7/89	עדכון		1424
8/91	שיבוץ בהוראות ניהול בנקאי תקין	1	-----
11/11/91	עדכון	2	1532
21/7/92	עדכון	3	1583
11/1/92	עדכון	4	1610
27/3/95	עדכון (נספח ג')	4	1761
22/10/95	עדכון	5	1778
7/11/95	עדכון (עמ' 3)	6	1782
12/95	גרסה מחודשת של קובץ ניהול בנקאי תקין	6	-----
20/11/96	עדכון	7	1838
3/8/97	עדכון	8	1880
30/12/97	הקפאת תחילה		1902
26/4/98	עדכון	9	1919
28/4/99	עדכון	10	1972
6/2/02	עדכון	11	2068
15/12/02	עדכון (נספח ג')	12	2094
13/12/04	עדכון	13	2151
16/03/09	עדכון (ביטול נספח ג')	14	2246
17/09/09	עדכון	15	2249
18/2/10	עדכון	16	2259
19/10/10	עדכון	17	2277
27/12/12	עדכון	18	2357
30/5/13	עדכון	19	2385
22/10/15	עדכון	20	2482
29/9/16	עדכון	21	2515